

چالش‌های بخش خصوصی برای ورود به صنعت برق

چرا نیروگاه نمی‌سازیم؟

عدم حمایت تسهیلاتی از بخش خصوصی و کم بودن بازده اقتصادی تولید برق به واسطه خرید ارزان توسط شبکه موجب وارد نشدن بخش خصوصی به این صنعت شده است

به نقطه‌ای رسیده‌ایم که حتی شرکت‌های بزرگی که نیروگاه کوچک مقیاس احداث کرده‌اند، اجازه استفاده از آن را ندارند.

عدم‌انفع‌های چند هزار میلیاردی و خروج بخش خصوصی

این روزها شاهد عدم‌انفع‌های چند هزار میلیاردی بر اثر ترک این فعالیت‌های اقتصادی (نیروگاه‌سازی توسط بخش خصوصی) هستیم. بخش خصوصی به این بلور رسیده که وزارت نیرو با اقداماتی همچون اجرا نکردن قانون، عمل نکردن به تعهدات و بی‌رغبتی به همکاری، به دنبال خروج بخش خصوصی از تولید است. این بلور در شرایطی که دولت بودجه‌ای برای کلید زدن پروژه‌های جدید ندارد، انشقاق بین بخش خصوصی و دولت را افزایش داده است؛ لذا باید امیدوار باشیم که دولت چهاردهم نگره‌نگاری در خصوص ورود بخش خصوصی را جایگزین این شرایط کند. در مجموع با توجه به مشکلات موجود برای ورود بخش خصوصی به این صنعت برخی کارشناسان معتقدند وزارت نیرو قصد دارد بخش خصوصی به این صنعت ورود نکند، بدون اینکه در نظر داشته باشند اخیراً ۱۹ هزار مگاوات ناترازی را شاهد بوده‌ایم. وزارت نیرو باید به گونه‌ای رفتار کند که موجب فرار سرمایه‌ها نشود و اجازه ورود نیروگاه‌های کار کرده با راندمان قابل قبول را بدهد تا بحران ناترازی رفع شود.

اختصاص یافته است. ساتیاد راستای تأکید رهبر معظم انقلاب و مطلق سیاست‌های کلی نظام در زمینه انرژی، با هدف تنوع‌بخشی به منابع انرژی و کاهش شدت انرژی، اعلام کرد قصد دارد جهت توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر از مشارکت حداکثری بخش غیردولتی بهره‌مند شود. بر این اساس سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر اعلام کرد تسهیلاتی به منظور احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر از محل اعتبارات قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور به وزارت نیرو اختصاص یافته است. ثبت‌نام متقاضیان استفاده از این تسهیلات از ۹ آبان ۱۴۰۳ آغاز شده است و علاقه‌مندان می‌توانند تا زمان تکمیل ظرفیت منابع مالی، به سامانه جامع کسب و کار، اشتغال و تسهیلات (کات) وزارت امور اقتصادی و دارایی به آدرس <https://katmfair> مراجعه کرده و با تکمیل فرم‌های مربوط و ارائه مستندات مورد نیاز، درخواست خود را در این زمینه ثبت کنند. کارشناسان معتقدند عوامل مختلفی در دهه‌های اخیر در ایجاد وضعیت کنونی دست به دست هم داده‌اند. مهم‌ترین آنها بی‌توجهی به مشکلات بخش خصوصی و اقتصاد ناترازی این صنعت است که موجب توقف توسعه نیروگاه‌ها توسط بخش خصوصی از برنامه ششم و هفتم پیشرفت شد. بسیاری از سرمایه‌گذاران صنعت برق به توسعه صنایع از آوری همچون فولاد و پتروشیمی رو آورده‌اند و اکنون

کند. همچنین در راستای توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر و با هدف اجرای ماده ۸ مصوبات شورای عالی انرژی، تمام دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون خدمات کشوری موکلند سالانه ۵ درصد مصرف برق خود را تا رسیدن به سهم ۲۰ درصد مصرف سال از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر تأمین کنند. به عبارتی باید مشترکان مشمول در سال ۱۴۰۲، ۱۲ درصد برق مصرفی خود را از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر و در طول مدت ۴ سال (سالانه ۵ درصد) تا ۲۰ درصد افزایش دهند. **توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر با مشارکت بخش غیردولتی** افزایش قیمت تعرفه برق در شرایطی اعلام شد که طی هفته‌های اخیر، وزیر نیرو بر آمادگی ایران برای تقویت روابط با کشورهای عضو مجمع «بیک کمربند- یک جاده» تأکید کرد و گفت: «ایران از حضور و مشارکت سرمایه‌گذاران خارجی در بخش انرژی خود استقبال می‌کند. این شرکت‌ها می‌توانند با مدل‌های سرمایه‌گذاری برد-برد و با مشارکت شرکت‌های ایرانی در حوزه‌های جذاب سرمایه‌گذاری کنند». همچنین محسن طرطلوب، رئیس سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری برق ایران (ساتیا) اعلام کرد تسهیلاتی به ارزش ۲ هزار میلیارد تومان از محل اعتبارات اشتغال‌زایی برای حمایت از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در حوزه تجدیدپذیر

گروه اقتصادی: در روزهای گذشته وزارت نیرو، در جهت اجرای مواد ۳ و ۴ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۶ قانون جهش تولید دانش‌بنیان و مصوبه ۱۰ دی ۱۴۰۲ مبنی بر اعمال تعرفه تجدیدپذیر در قبوض برق مصرفی صنایع با مصرف بیش از یک مگاوات و دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری که به ترتیب نسبت به تأمین ۲ و ۵ درصد برق مصرفی خود از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر اقدام نکرده‌اند، تعرفه برق تجدیدپذیر برای درج در قبوض صنایع و دستگاه‌های اجرایی مشمول را برای دوره آذر ۱۴۰۲ اعلام کرد. تعرفه برق تجدیدپذیر تعیین شده از سوی ساتیا در دوره آذرماه برای مشترکان صنعتی به ازای هر کیلووات ساعت ۴۰ هزار و ۷۶۲ ریال و تعرفه دستگاه‌های اجرایی به ازای هر کیلووات ساعت ۴۰ هزار و ۷۶۲ ریال اعلام شده است. بر اساس ماده ۱۶ قانون جهش تولید دانش‌بنیان که سال ۱۴۰۱ برای اجرا به دولت ابلاغ شده است، صنایع با قدرت مصرف بیش از یک مگاوات موظف هستند معادل یک درصد از برق مورد نیاز سالانه خود را از طریق احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر تأمین کنند و این میزان در پایان سال پنجم حداقل به ۵ درصد می‌رسد، در غیر این صورت وزارت نیرو موظف است درصد ذکر شده از برق مصرفی این صنایع را با تعرفه برق تجدیدپذیر محاسبه کرده و از صنایع اخذ

تأثیر ناترازی بر بخش‌های مختلف

رمضان رحیمی، نماینده مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با «وطن امروز»، با اشاره به انتظارات از دولت برای رفع ناترازی برق اظهار داشت: «افزایش مصرف برق در ماه‌های گرم سال، عدم اجرای پروژه‌های بهینه‌سازی مصرف انرژی و رشد پایین و نامتناسب ظرفیت تولید برق، به ناترازی در تولید و تقاضای برق منجر شده است».

رحیمی ادامه داد: «این ناترازی اغلب با تحمیل برنامه‌های مدیریت مصرف بر بخش‌های مختلف، بویژه صنعت و کشاورزی جبران می‌شود اما بخش‌های مختلف تولیدی و مردم را با مشکلات زیادی روبه‌رو می‌کند. در سال ۱۴۰۲ تقاضای برق در اوج مصرف به میزان ۸۵ درصد رشد کرد و به حدود ۷۴ هزار مگاوات رسید، در حالی که رشد ظرفیت اسمی نیروگاه‌ها ۱۲ درصد بوده است. بنابراین لازم است اقدامات فوری هم در جهت افزایش تولید برق و هم بهینه‌سازی مصرف در دستور کار دولت قرار گیرد».

این نماینده مجلس با بیان اینکه اقتصاد معیوب صنعت برق یکی از مهم‌ترین ریشه‌های وضعیت فعلی است، تأکید کرد: «عدم تناسب میان درآمد‌های صنعت برق با هزینه‌های آن، باعث انباشت بدهی‌های این صنعت شده و بدهی‌های

انباشته شرکت‌های تابعه وزارت نیرو در بخش برق به بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده است».

کاهش تمایل به سرمایه‌گذاری و عدم تنوع‌بخشی به سبد تولید برق وی ادامه داد: «به علت نپرداختن مطالبات نیروگاه‌های بخش خصوصی، تمایل برای سرمایه‌گذاری در این بخش کاهش یافته و این مساله افزایش ظرفیت‌های نیروگاهی و حتی حفظ ظرفیت‌های موجود را نیز با چالش مواجه کرده است». رحیمی اظهار کرد: «در حال حاضر بخش عمده برق کشور از طریق نیروگاه‌های حرارتی تولید می‌شود و سهم منابع غیرفسیلی، مانند بوقایی، تجدیدپذیر و هسته‌ای از تولید برق کشور، تنها حدود ۵٪ است. با توجه به ناترازی رو به گسترش میان تولید و مصرف گاز طبیعی، خصوصاً در ماه‌های سرد سال، حتی در صورتی که سرمایه‌مورد نیاز برای احداث نیروگاه‌های حرارتی تأمین شود، تأمین سوخت نیروگاه‌های حرارتی جدید نیز با چالش جدی مواجه خواهد بود».

سوخت‌های آلاینده و لزوم بهینه‌سازی مصرف انرژی وی بیان کرد: «در سال ۱۴۰۲ حدود ۱۹ درصد سوخت نیروگاه‌های حرارتی کشور را گازوئیل و نفت کوره تشکیل می‌داد که مصرف آنها برای

کمبود سرمایه‌گذاری در بخش تولید برق

اجرای بخش بخار نیروگاه‌های سیکل باز است که می‌تواند در سال ۲۵۰ میلیون مترمکعب گاز صرفه‌جویی کند. اما به‌رغم تلاش‌ها، شورای اقتصاد هزینه‌های سرمایه‌گذاری و عوارض را به سرمایه‌گذاران پرداخت نکرده که این امر منجر به عدم سرمایه‌گذاری و خودداری از ورود به پروژه‌ها شده است. خوش‌گفتار اظهار داشت: اگر وزیر نیرو بخواهد بخش خصوصی برای حل مشکلات تعامل نداشته باشد، دولت باید برق را به طور کامل در اختیار بگیرد و نسبت به رفع ناترازی اقدام کند.

وی گفت: تنها ۲ هزار مگاوات افزایش تولید در بیک مصرف داشته‌ایم و این به معنی مدیریت مصرف ناکارآمد است.

چالش‌های بورس برق و قیمت‌گذاری و نیاز به همکاری بخش خصوصی و دولت

خوش‌گفتار در ادامه گفت: بورس برق واقعی نیست و خریدار شرکت توزیع است که از توانیر دستور می‌گیرد. وی افزود: بیش از ۸۰ درصد برق ناشی از سوخت تقریباً مجانی است و نیروگاه‌های کلاس F که راندمان بالاتری دارند، از نظر قیمتی و فروش متضرر می‌شوند. وی در ادامه تأکید کرد که وزارت نیرو بخش خصوصی را نمی‌خواهد ببیند.

خوش‌گفتار تأکید کرد: اگر وزیر نیرو با بخش خصوصی برای حل مشکلات تعامل نداشته باشد، دولت باید برق را به طور کامل در اختیار بگیرد و نسبت به رفع ناترازی اقدام کند. وی گفت: ما ۲۰ هزار مگاوات کمبود برق داریم و ۳۰ درصد نیروگاه‌های راندمانی زیر ۳۰ درصد دارند. باید اجازه دهیم نیروگاه‌های کار کرده با راندمان قابل قبول وارد شوند تا بحران ناترازی رفع شود.

حمایت از سرمایه‌گذاران در تولید برق

دولت منعکس کند وی ادامه داد که اعتقاد دارد اگر اختیار کامل به بخش خصوصی داده شود، می‌تواند مشکل خود را حل کند. اتاق بازرگانی باید قراردادی برای ایجاد نیروگاه برق مستقل از شبکه برق با لحاظ سود بخش خصوصی تهیه کند و سهم هر یک از صنایع با توجه به میزان مصرف آنها مشخص شود. حق شناس با تأکید بر رفع ابهام از بحث حقوقی اساسنامه شهر صنعتی رشت، بیان کرد: باید با رفع ابهام از فلسفه ایجاد این شهر صنعتی، مشکلات آن را برطرف کنیم و بررسی شود که چرا این شهر صنعتی از ۲ هزار و ۲۸۸ هکتار به یک‌مجموع رسیده است. معاون هماهنگی امور اقتصادی استاندار گیلان، حسین محمدیان نیز در این نشست گفت در نشست‌هایی که با صاحبان صنایع برمصرف استان برای رفع ناترازی برق انجام شد، تصمیم به ایجاد یک نیروگاه ۲۰۰ مگاواتی در استان گرفته شد. محمدیان اضافه کرد: بخشی از این ناترازی باید به وسیله نیروگاه‌های حرارتی و بخشی نیز از طریق نیروگاه‌های تجدیدپذیر تأمین شود. یکی از پیشنهاد‌های این جلسه، ایجاد نیروگاه جدید در نزدیکی نیروگاه لوشان بود و هر یک از ۵ کارخانه تولید فولاد و کارخانه سیمان استان بر اساس میزان مصرف باید سهمی در احداث این نیروگاه داشته باشند و این مجموعه نسبت به ایجاد یک تعاونی اقدام کند و کار به طور مشترک انجام شود. وی در ادامه تأکید کرد که برای تأمین مالی این پروژه، باید تسهیلات لازم از صندوق‌های توسعه ملی و سایر منابع فراهم شود. ایجاد هر مگاوات نیروگاه حرارتی ۴۲۰ میلیارد ریال و هر مگاوات نیروگاه تجدیدپذیر ۳۰۰ میلیارد ریال هزینه دارد.

هادی حق شناس، استاندار گیلان طی روزهای گذشته در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی به نوعی این موضوع را در مقیاس کوچک‌تر در یکی از استان‌های صنعتی کشور بررسی کرد که با تعمیم همین بررسی‌ها و تصمیمات می‌توانیم به نوعی همین نگاه را به سایر استان‌ها نیز بسط دهیم. وی اعلام کرد ویرترین صنایع استان، صنایع سیمانی و فولادی هستند. وی افزود: بر اساس اطلاعات موجود در قانون بودجه و اسناد بالادستی، امکان افزایش تولید برق در آینده نزدیک وجود دارد. با این حال، مصرف بالای بخش تجاری و خانگی ممکن است باعث شود برق صنایع نیز مصرف شود، در حالی که اولویت نخست کشورها تأمین برق صنایع و بخش‌های تولیدی است. حق شناس تصریح کرد: انتظار دولت از مردم از صنایع، بویژه صنایع فولادی و سیمانی، کاهش هزینه‌ها است. وی افزود از فعالان اقتصادی علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در تولید برق نیز با ارائه تسهیلات حمایت لازم به عمل خواهد آمد.

تضمین خرید برق تولیدی توسط بخش خصوصی وی در ادامه بیان کرد واحدهای تولید فولاد و سیمان استان می‌توانند در ارائه تسهیلات به سرمایه‌گذاران حوزه تولید برق همکاری داشته باشند و این صنایع باید تضمین کنند که برق تولیدی نیروگاه احداث شده توسط بخش خصوصی را خریداری خواهند کرد. حق شناس اظهار داشت: صنایع فولادی و سیمانی باید پیشنهاد مشخص خود را در این زمینه ارائه دهند و اتاق بازرگانی قرارداد حقوقی محکمی با رعایت انصاف تنظیم کند تا نفع بخش خصوصی لحاظ شود و بخش دولتی نیز متضرر نشود.

نقش اتاق بازرگانی در رفع مشکلات

استاندار گیلان تأکید کرد اتاق بازرگانی وظیفه دارد مسائل خارج از اختیارهای استانی را که در این نشست‌ها مطرح می‌شود به اتاق گفت‌وگوی بخش خصوصی و

چرا بخش خصوصی چندان تمایلی به ساخت نیروگاه ندارد

سیداحمد مطهری، نایب‌رئیس هیات‌مدیره سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق اعلام کرد تجدید ساختار صنعت برق از حدود ۲۰ سال پیش با واگذاری نیروگاه‌ها به بخش خصوصی آغاز شد. این تجدید ساختار با هدف تأمین مالی احداث نیروگاه‌های حرارتی، افزایش راندمان جذب سرمایه‌گذاران جدید انجام شد. مطهری توضیح داد که با واگذاری نیروگاه‌ها به بخش خصوصی، نظام قراردادی بین دولت و سرمایه‌گذاران بر اساس روش BOT یا BOO تنظیم شد و نیروگاه‌های غیردولتی برق تولیدی خود را برای یک دوره ۲۰ ساله به شبکه عرضه می‌کردند.

چالش‌های صنعت برق و مشکلات مالی وزارت نیرو وی در ادامه افزود: در این ساختار، سرمایه‌گذار برای تولید برق به درخواست شبکه تبعیت می‌کرد اما با مشکلات مالی وزارت نیرو و نبود بودجه مناسب، این روند تغییر کرد و دوره زمانی قراردادهای ۲۰ ساله

کاهش یافت. مطهری بیان کرد: با کمبود نقدینگی و انباشت بدهی‌ها در وزارت نیرو به دلیل سازوکار اقتصادی حاکم بر صنعت برق، فشار بر بخش خصوصی تحمیل شده است. این مشکلات باعث شده بخش خصوصی به تأمین‌کننده کسری بودجه وزارت نیرو تبدیل شود. نایب‌رئیس هیات‌مدیره سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق تأکید کرد قوانین و آیین‌نامه‌های صنعت برق باید به نحوی تنظیم شود که از سرمایه‌گذاران نیروگاهی حمایت کند. وی افزود: قراردادهای ۵ یا ۷ ساله برای خرید تضمینی برق باید به شکلی تنظیم شود که تولیدکننده برق صددرصد آمادگی تولید داشته باشد. مطهری ادامه داد: در حال حاضر، بخش خصوصی با مشکلات زیادی مواجه است. برای مثال، نرخ آمادگی نیروگاه‌ها کاهش یافته و

سرمایه‌گذاران باید هر سال برای ظرفیت نیروگاه گواهی ظرفیت جدید خریداری کنند که این مسائل باعث کاهش جذابیت سرمایه‌گذاری در صنعت برق شده است. مطهری بیان کرد: وزارت نیرو با نگرانی از تنظیم مقررات اوراق گواهی ظرفیت به صورت متدار، تصمیمی غیرعادلانه به زیان سرمایه‌گذاران گرفته است که باعث می‌شود آنها تا ابد مکلف به تداوم سرمایه‌گذاری باشند. وی تأکید کرد که چنین تصمیماتی نباید توسط چند کارشناس دولتی با دیدگاه محدود اتخاذ شود.

موضع سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق

وی همچنین اظهار داشت: موضع سندیکای شرکت‌های تولیدکننده برق از ابتدا تعریف‌شده و ارائه اوراق گواهی ظرفیت به عنوان یک ابزار مالی مؤثر و کارآمد در تأمین مالی احداث و توسعه نیروگاهی بوده است.

این تصمیمات باید توسط صاحبان اندیشه و تخصص صنعتی و اقتصادی و ارگان‌های ذی‌ربط بررسی و تحلیل شود و نهایتاً در مرجع قانونی فراگیر، یعنی مجلس شورای اسلامی، مورد بررسی و تصویب قرار گیرد. مطهری در پایان تأکید کرد که قوانین حاکم بر صنعت برق باید به گونه‌ای تنظیم شود که حقوق سرمایه‌گذاران نیروگاهی نیز مورد توجه قرار گیرد و آنها بتوانند از مزایای اوراق گواهی ظرفیت بهره‌مند شوند. این امر می‌تواند زمینه توسعه فعالیت‌های سرمایه‌گذاران را فراهم کند.

